بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-B12/59,60,61
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތްތައް: 1. ޒާހިދު އަބްދުއްރަޙީމް (އެޑްރެސް ސިއްރުކޮށްފައި)
  2. މުޙައްމަދު ފައިސަލް (އެޑްރެސް ސިއްރުކޮށްފައި)
  3. ޢަބްދުއްލާ ޙަމީދު (އެޑްރެސް ސިއްރުކޮށްފައި)
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން [illegible] [illegible] ނިންމި ނިންމުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް:
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރީޝާ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

ހުކުމް ކުރީ: 26 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1445
11 އޮކްޓޫބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 03 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1445

18 ސެޕްޓެމްބަރު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން:

- **ނަންބަރު:** [redacted]
- **ނިންމި ތަން:** [redacted] ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން
- **ހުށަހެޅުން ތާރީޚް:** 10 ފެބްރުއަރީ 2021
- **ނިމުން ތާރީޚް:** 20 ޖޫން 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ހާޒިރުވި ވަކީލުން:

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ސަމާ އިބްރާހީމް

ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަޙްމަދު އައިމަން އަލީ

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އާމިނަތު ޝާމާ ނަސީރު

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތްތައް

1. ޢާމިރު އަބްދުއްރަޙީމް / [redacted]

ހާޒިރުވި ވަކީލު: -

2. މުޙައްމަދު ފައިސަލް / [redacted]

ހާޒިރުވި ވަކީލުން:

އިބްރާހީމް ޝިހާމް / ގ. [illegible]، މާލެ

އާއިޝަތު ޝިނާ މުޙައްމަދު / ހ. [illegible]، މާލެ

[illegible] / [illegible]

3. ޒަކަރިއްޔާ ހަމީދު / [redacted]

ހާޒިރުވި ވަކީލުން:

އިބްރާހީމް ޝިހާމް / ގ. [illegible]، މާލެ

އާއިޝަތު ޝިނާ މުޙައްމަދު / ހ. [illegible]، މާލެ

[illegible] / [illegible]

ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު – [illegible]

[illegible] – [illegible] 4/2011 ([illegible])ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[illegible]

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މިއީ، [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާއެކު ނިންމި ނިންމުމަކީ، ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށްބުނެ، އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

2. އެގޮތުން، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/59 ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ [redacted] ޙާމިދު އަބްދުއްރަޙީމް[1] އެވެ.

3. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/60 ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ [redacted] މުޙައްމަދު ފައިސަލް[2] އެވެ.

4. އަދި، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/61 ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ [redacted] [illegible] ރަޝީދު[3] އެވެ.

5. ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާތަކުގެ މައުޟޫޢު އެއްގޮތް ވުމާއި، އަދި މި ޤަޟިއްޔާތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][4] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ

---

[1] ދ.ރ.ކ ނަންބަރު [redacted]

[2] ދ.ރ.ކ ނަންބަރު

[3] ދ.ރ.ކ ނަންބަރު

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ

[5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގެ 13 ވަނަ ނުކުތާގައި

މުއްސަނދިކަމާ ފަރިއްކޮޅުގެ މަޖިލީހެއް އުފެއްދުމަށް ހުށަހެޅުއްވި ސަބަބު[6] އަށް ނިޔާކުރައްވާފައިވާ މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ފަރިއްކޮޅުގެ އެއް ބޭނުމަކީ މި 3 (ތިނެއް) ފަހަރު ދައުވާކުރުމުގައި ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ "ސަރީޢަތުގެ ނިޔާ" އެއް ދިރާސާގެ ގޮތުގައި ދިނުން ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީއެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

6. 21 އޮގަސްޓް 2017 ގައި ހިނގާފައިވާ ހާދިސާއަކާ ގުޅިގެން، މުޙައްމަދު ފައިސަލް އަދި ޒަކަރިއްޔާ ބަލިޖެހުމުގެ މައްސަލަ ގާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ގާނޫނު) ގެ (3) ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އެ ގާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ގުޅުވައިގެން، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި ޖިންސީ ނިޔަތުގައި އަތްލުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ އަދި އެ ގާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ގުޅުވައިގެން، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ޖެހިދާ އަބްދުއްރަހީމްގެ މައްޗަށް ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި ޖިންސީ ނިޔަތުގައި އަތްލުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ އުފުލުމުން ފުރުޞަތުދިނުމަށްފަހު ނިމުނުމުގެ ދުވަހު 31 ޖުލައި 2017 ދުވަހު [redacted] [redacted] ކޯޓުގައި ދައުވާކުރައްވައިފައެވެ. އެހެންކަމުން، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ކުރިއަށް ދިޔައީ ނުކުތާއަކާ ގުޅިގެން މި ދައުލަތުން ކުރިޔަށް ނުގެންދެވުނުކަމަށް އެ ކޯޓުން ނިންމާ ގުޅިގެން، އެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-N-A/10 ފާސްކުރައްވައިން، ޝަރުޢީ ދައުލަތަށް އެ ކޯޓަށް އަލުން ހުށަހަޅައިދިނުމަށް އެ ދައުލަތަކަށް އެ ކޯޓުން ބަލައިގަތުމަށް ކުރިޔަށްގެންދާ ދައުލަތަށް ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ 26 ޖޫން 2019 ގައި ކުރިޔަށްގެންދެވިފައެވެ.

---

[6] ފަރިއްކޮޅުގެ އުސޫލުތަކާ ގުޅޭ ނަންބަރު: FAM/2021/02 (27 ޖަނަވަރީ 2021) ގައި ފާސްކުރައްވާފައިވާ ޤަރާރު

7. ހައިކޯޓުން އުފައްދައިން ނިންމަވާފައިން ދޫން ދައުވާލިބުން އަށް ދައުވާލިބޭއަށް [redacted] [redacted] ކޯޓުން ހުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ 15 ޑިސެންބަރު 2019 ގައެވެ. މި ދައުވާލިބޭގެ އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ދައުވާ ބަލައިދެއްވުމަށްކަމަށް ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރިން ހުކުމާ ހުކުމްކުރެވުނު ހުކުމްކުރައްވާފައެވެ. މި ހުކުމްކުރުމުގައި މި މައްސަލައިގެ ޤާނޫނީ އުސޫލާ ކަމަށް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާގައިވާ އުސޫލު މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކޮށް، ހައިކޯޓުން ދައުވާ އަލުން ހުކުމްކުރުމަށް އެންގިތާ 173 ދުވަސް ފަހުން މައްސަލައިގެ ދައުވާ ހުކުމްކުރައްވާތީ، މި ދައުވާލިބޭކަމަށް ހާޟިރުން ގެންދިޔުން ދައުވާލިބޭކަމަށް ނުންކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވުން އެދިލައްވައިފައެވެ.

8. މި ހުކުމްކުރާވަގުތުން [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޝަރީޢަތުގެ ކާރިން ހުކުމާ ހުކުމްކުރާއިރު ނިސްބަތް ނިންމުން އިން ނިންމަވާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> " ދެންފަހެ! އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އަލުގައި ބެލުމުން، ދައުލަތުން [redacted] މައްޗަށް ފައިސަލާ އާއި [redacted] ޖަލްސާއިން ކުރިއަށް މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ގެންގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި ޢަދަބުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 03 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި އެ ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ކަމާބެހޭ އެ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ހަރަކާތްތެރިވުމަށް ޖިންސީ ނިޔަތުގައި އިސްވެދިޔަ ގޮތުގެ ޢަމަލެއް އަދާކުރުމުގެ ދައުވާއާއި، [redacted] ޖެހިލުން އިތުރުކުރާގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ގެންގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި ޢަދަބުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ކަމާބެހޭ، އެމާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ހަރަކާތްތެރިވުމަށް ޖިންސީ ނިޔަތުގައި ޢަމަލެއް ކުރުމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ދައުވާކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގެ ކުރިން ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ޝަރުޢީ ބަޔާންތަކުގެ އަދި ސާބިތުވެގެން ނަންބަރު [redacted] ދައުވާ ފަހުން [redacted] ކޯޓުން ހުކުމްކުރައްވައިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު

2019/HC-N-A/10 ޤަޟިއްޔާއިން އަލުން [redacted] [redacted] ކޯޓުން މި މައްސަލަ [illegible] އަލުން [illegible] އިސްވެ ދެންނެވި ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] [illegible] [illegible] 173 (ސަތޭކަ ހަތްދިހަ ތިނެއް) ދުވަސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 ([illegible] [illegible] ޤާނޫނު)ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 2019/HC-N-A/10 ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] 173 (ސަތޭކަ ހަތްދިހަ ތިނެއް) ދުވަސް [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ [redacted] ކޯޓުން [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާއަށް [illegible] މި މައްސަލައަކީ [illegible] [illegible] މައްސަލައެއް [illegible] [illegible] [illegible]، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] ފަރާތުން މި ކޯޓަށް [illegible] އެ [illegible] ނަންބަރު [redacted] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލަ ނިންމައިފައެވެ."

9. [redacted] ކޯޓުގެ މި ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން މި ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވައިފައެވެ. މިއީ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުގެ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

10. [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމި ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ޤަޟިއްޔާ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު [illegible] 02

(ދެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި؛

10.1. **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާޒް) ގެ ޝަރީޢަތުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/2011 ([illegible] [illegible] ބަންދުކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ގުޅިގެން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލު ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ކަމުގައިވާތީ، އިސްވެ ދެންނެވުނު ޝަރީޢަތުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމަކީ، per incurium ނިންމުމެއް ކަމުގައިވާތީ، އެ ނިންމުމަކީ ތަބާވާ ދަށު ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 142 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށްބަލާ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

10.2. **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާޒް) ގެ ޝަރީޢަތުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/2011 ([illegible] [illegible] ބަންދުކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ގުޅިގެން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށް ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

11. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާޒް) ގެ ޝަރީޢަތުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/2011 ([illegible] [illegible] ބަންދުކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމަކީ per incurium ނިންމުމެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި،

12. [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުކުމަކާ ހުކުމްކުރެވިފައި ނިންމި ނިންމުމުގައި ޤާނޫނާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ބަޔާންކޮށް ނަންބަރު: 1747/2017-2019/E/9 (15 ޑިސެންބަރު 2019) "ދަޢުވާ ހުކުމަކާ ގުޅޭ" އިން ހުކުމަކާ ފަދައިވާ މައްސަލައަކީ މައްސަލައިގެ ބޭރުން ބަލައި ބެލުން ނިންމަވާނެކަމަށް މައްސަލައެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މައްސަލަ ބެލުން ހިފެހެއްޓުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް [redacted] ކޯޓަށް ފޮނުވުމަށް އަމުރުކުރެއްވި.

އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި ދެފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ

13. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދަޢުވާގެ ފަރާތުން މައްސަލަ ބެލުމުގައި ވާހަކަދައްކައިފައިވަނީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 (**ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާޒް**) ޤަޟިއްޔާގައި ފުރަތަމަ އިންސާފުގެ ޤަޟިއްޔާއެއްކަމަށްވާތީން ދަށު ކޯޓުގައި ވަކާލާތުކުރައްވާނެ ކަމަށާއި، ޝަރީޢަތް އޮތް ދަޢުވާއެއް ފެށުނުކަމީ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ ހުކުމަށްފުރިގައި މަޖްލިސް ޝަރީޢަތް އޮތުމާ އެ ޤަޟިއްޔާ ޝަރީޢަތްކުރުމުން ކަނޑައަޅާފައެވެ. އަދި، ހައިކޯޓުން އެ ނުކުތާ ހުކުމަކާފައިވާ ގޮތް އަދި އިންސާފު ވާތީ ކުރުމަށް ކޯޓުތަކުން ދިރާސާކޮށްކަމަށް ކަމަށްވާތީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޢަބްދުﷲ ޝާކިރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޝަން ސަރވިސް**[7] ޤަޟިއްޔާގެ 10 ވަނަ ނުކުތާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުގެ ދަށުން މި ނުކުތާ ބަލައިދިނުމަށް އެދިވަޑައިގަތެވެ. **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާޒް**[8] ޤަޟިއްޔާ އަކީ ފުރަތަމަ އިންސާފުގެ ނިންމުމެއް ކަމަށް ދުވާ މައްސަލަ ޝަރީޢަތް އެ މަޖްލިސްގައި ދާއިރާތަކުގެ ހަމަތަކެއް ބަލާފައިވާ ހުކުމްތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް، އެ މާއްދާގައި ބުނާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ ކަމެއް ނުކުތާކޮށް ފިޔަވަ ދިނުމުގެ ނަތީޖާ ބަލައިދިނުމަށްފައި ނުވާކަމުން ކޯޓުން އަމުރުކުރައްވާ

---

[7] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/57

[8] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

އެކަމާ ގުޅިގެން ނަޒީރުއެއް ބަޔާންކުރުމުގައި ޤާނޫނު ހެދުން ކަމަށް ޤަވާޢިދުތަކުގައި، އެއީ ކޯޓުތަކަށް ލިބިގެންވާ ބާރެއްކަމަށް ނުދެކޭކަމަށެވެ. އަދި، ޤާނޫނުތަކުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެ ދަށު ކޯޓުތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނުގައި ނުވާ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާކަމުގެ ޙުކުމު ލިބިގެން ނުވާނެ، ސުޕްރީމްކޯޓުގެ **އިބްރާހީމް އަބްދުއްރަޙްމާން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް**[9] މައްސަލާގެ 51 ވަނަ ނުކުތާގައިވާ ގޮތުގައިން، **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[10] މައްސަލާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ [illegible] އިންޞާފު [illegible] ނިންމުމެއްކަމަށެވެ. މި ނުކުތާގެ ތަފްޞީލުގައި، އިސްތިއުނާފު ކުރާފަރާތް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، **އިބްރާހީމް އަބްދުއްރަޙްމާން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް**[11] މައްސަލާގައި [illegible] **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[12] މައްސަލާގައި ނިންމަވާފައިވާކަމަށެވެ.

14. އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ދަޢުވާކުރެވިފައިވަނީ، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-N-A/10 ޤަޟިއްޔާއިން 26 ޖޫން 2019 ގައި ޑްރަގް ކޯޓުގެ [illegible] ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށް އެންގުމުން، [illegible] 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2019 ގައި ޑްރަގް ކޯޓުގެ [illegible] 19 ނޮވެމްބަރު 2019 ގައި ޑްރަގް ކޯޓުގެ [illegible] 15 ޑިސެމްބަރު 2019 ގައި [illegible] ސުޕްރީމްކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[13] މައްސަލާގައި [illegible] މި ނުކުތާގެ

---

[9] ސުޕްރީމްކޯޓު ނަންބަރު 2019/SC-A/15

[10] ސުޕްރީމްކޯޓު ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[11] ސުޕްރީމްކޯޓު ނަންބަރު 2019/SC-A/15

[12] ސުޕްރީމްކޯޓު ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[13] ސުޕްރީމްކޯޓު ނަންބަރު 2022/SC-A/23

ޙައްޤުގައި އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ޟަމާނަތްތަކުން [illegible]، މައްސަލައިގެ [illegible] އަސްލު ހުރި ހަމަ ދަޢުވާ ހުށަހަޅަން އެދޭ ކޯޓުގައި ކަމަށްވާއިރު، ހަމައެކަނި ދަޢުވާ ކޯޓު ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތުވެސް އޮންނަ ކަމަށާއި، ދެވަނަ ފަހަރަށް ދަޢުވާ ހުށަހަޅާއިރު ދަޢުވަކުން ކުރަންޖެހޭ [illegible] ކަންކަމަކީ ކޮބައިތޯ [illegible] ހައިކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. [illegible] [illegible]**[14] ޤަޟިއްޔާއިން އެނގޭކަމަށާއި، މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] ދަޢުވަކުން ކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި، [illegible] ދަޢުވާ ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 173 ދުވަސް [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 50 އަދި 51 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible]

15. ދަޢުވާ ދެވަނަ ފަހަރަށް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުން [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިފައެވެ.

ސުޕްރީމް [illegible] [illegible]

16. މި މައްސަލައިގެ ގޮތުން ކަނޑައަޅަން އޮތީ [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. [illegible] [illegible]**[15] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible]

---

[14] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/HC-B12/53

[15] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

ޤަޟިއްޔާ ބެލުމުން ނިންމުމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، ޤަޟިއްޔާއެއްކަމަށް [illegible] އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އެ [illegible] ދިރާސާކޮށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާދު[16] ޤަޟިއްޔާއަކީ ހުރި [illegible] ޤަޟިއްޔާއެއްކަމުގައިވާނަމަ ހުށަހެޅި ނުކުތާ

17. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާދު[17] ޤަޟިއްޔާއަކީ ހުރި [illegible] ޤަޟިއްޔާއެއްކަމަށްވާނަމަ ދަޢުވާއުފުލުން ހުށަހަޅާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] ވަނީ ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމެއް ނެތެވެ. އެހެންނަމަވެސް މި ހުށަހެޅުމަކީ އަދުލު އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ [illegible] މުހިއްމު ހުށަހެޅުމެއްކަމުގައި ދަޢުވާއުފުލުން ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ. އެ ގޮތުން [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[18] ޤަޟިއްޔާއަށް ރުޖޫޢަކުރެވެއެވެ.

18. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޢަބްދުﷲ ރަޝީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[19] ޤަޟިއްޔާގެ 10 ވަނަ ނުކުތާގައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "... ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤާނޫނުއަސާސީ ނުވަތަ ގަވާއިދެއްގައި ވިޔަސް އަދި [illegible]
>
> (1) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[16] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[17] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[18] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/57

[19] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/57

(2) ހުކުމަށް އަޑު ފޮނުވި ނުކުތާއަކީ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާ ގޮތުގެ ސަބަބުން ޚިލާފު ސީދާ ގުޅުއްވާ ކަމަކަށްވާނަމަ ނުވަތަ އިސްތިއުނާފުކުރާ މައްސަލައާ ސީދާ ގުޅުންހުރިކަމެއް ނުކުތާއަކަށްވާނަމަ

އަޑު ފޮނުވި ނުކުތާއެއް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަލައިގަތުމުގައި ހުކުމެއް ޢަމަލުކުރުން އަދުލުން ނުދެކެވޭ. އަޑު ނުކުތާއަކަށް ދިއްލަވާހިނދަކު، އެ ނުކުތާއަކާ ގުޅުން މައްސަލައެއް އިތުރު ފާގަޅުއްވާ ކަމަކަށްނުވާނަމަ ނުޖެހުމެއް، އެ ނުކުތާއަށް ދަށު ކޯޓުން ހުކުމްކުރުން ސަބަބަކީ އަދި މި ނުކުތާވެސް އެނގިނުން މައްސަލައެއް ވަރަށްގިނަ ކަންކަމެއް އެ ނުކުތާއަށް ފަދަ ގޮތެއް ވަކިކުރުމުގައި ދިއްލަވާ ނަޒަރުން ކަންކަމެވެ."

އަދި އެ ފާސްކުރިގެ 11 ވަނަ ނުކުތާގައިވަނީ އަންނަނިވިގޮތަށެވެ.

"... ދަށު މަރުޙަލާތަކުގައި ހުކުމެއް ދިފާޢުކުރައި ފޮނުވި ބުނެފައިވާ ތަފާތު އަޑު ނުކުތާއެއް ހުކުމްކުރުމުގެ ވަރަށް އިސްތިސްނާ ހާލަތެއްގައެވެ."

19. އަދި ހައިކޯޓުގެ ގަވާއިދު (2011)ގެ 44 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ

" (ހ) ހައިކޯޓުން މައްސަލައަކަށް ބަލާފައި ދަރުކޯޓުގައި ނުވަތަ ޤަރާރުއިސްދާރުކުރުމުގައި ހުކުމެއް ލިޔުމުގައި ދިމާވާކަށް އަރާސަރަހައްދުގައި ޢަމަލުކުރެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެކަން ބުނެފައި އޮތުމަކީ ދަށު ކޯޓުގައި ނުވަތަ ޤަރާރުއިސްދާރުކުރުމުގައި ހުކުމްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންވާ ކަމަކީ، އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި ހުކުމްކުރުން ހުރަސްއެޅޭނެކަމެއް ނޫނެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

20. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޢަބްދުﷲ ދީދީ ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް[20] ޤަޟިއްޔާ އަދި ހައިކޯޓުގެ ގަވާއިދުގެ 44 ވަނަ މާއްދާ އޮތް ގޮތުގައި ބަލާލުމުން، ދަށު ކޯޓުން ހުކުމްކުރައްވާފައިވާ އަޑު ފޮނުވި ނުކުތާ މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓަކުން ހުކުމްކުރުމުގެ ފުރުޞަތަކީ ވަރަށް ކުޑަ ފުރުޞަތެއްކަން އެނގެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި

---

[20] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/57

ދައުލަތުން މި ނުކުތާ ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އެއީ އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއް އޮތްކަމުގެ ސާބިތުކުރުމުން، ދައުލަތުން ބުނެފައިވިޔަސް، ދަށު ކޯޓުން ބަލާ ހުކުމެއް އިން **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[21] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ދައުލަތަށް ފާހަގަކުރެވިފައި، އެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުނުކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަދުލު އިންސާފު ގާއިމުކުރުމަށްޓަކައި މި ނުކުތާއަށް ގޮތް ނިންމުމަކީ ހަމައެކަނި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން ފާހަގަކުރައްވާފައިވަނީ "ވަކިން ފަރާތެއް ކޯޓަށް މި ޝަރީޢަތުގައި ކޯޓުން ދިފާޢުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުދީފައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.." މިފަދައިންނެވެ.

21. **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[22] ޤަޟިއްޔާއަކީ 09 މާރިޗު 2022 ގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. އަދި އެ ޤަޟިއްޔާ ތަބާވެ، ހައިކޯޓުން ވެސް ޤަޟިއްޔާތަކެއް ނިންމަވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، 06 ޖޫން 2022 ގައި މި ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ނަންބަރު **2022/HC-B12/53** (**ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. ޢަބްދުﷲ ޢަބްދުއްރަޙީމް**) ޤަޟިއްޔާ އަދި 15 ނޮވެމްބަރު 2022 ގައި މި ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު **2022/HC-B12/111** (**ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ޝިހާބް**) ޤަޟިއްޔާ ހިމެނެއެވެ. ވީމާ، 22 ފެބްރުއަރީ 2023 ގައި އިސްތިއުނާފު ޝަރީޢަތް ހިނގަމުންދިޔަ ދައުލަތުން ބުނެފައިވަނީ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[23] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުޞޫލަށް ބިނާކޮށް ވާނީ ސާބިތުވެފައި ނުވާކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[24] ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމަވާފައި ހުރި އިންސާފުވެރިކަމުގެ ކަމަށް މިއަދު ދައުލަތުން

---

[21] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[22] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[23] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[24] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

އެނގި އެކަމުގެ ދިރާސާކޮށް، ދަށު ކޯޓަށް މި ނުކުތާ ހުށަހެޅުނެއް ނެތި މި ނުކުތާއަކީ އަދުލު އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށް މުހިއްމު ނުކުތާއެއްކަމަށް ބުނެ ހައިކޯޓުގައި ވަކާލާތު ކުރުމަކީ ސަބަބުވެރި އިންސާނެއްގެ ވިސްނުމުން ވިސްނިނަމަވެސް ޤާނޫނު ކުރެވޭނެކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި މި ފުރުސަތު މިގޮތަށް ހުޅުވާލައިދިނަމަ، މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކަކީ ކޮންމެ މައްސަލައެއް އަލުން ބަލާ ކޯޓަށް ވުމުގެ ފުރުސަތު ހުޅުވިގެންދާނެކަމަށް ދެކެމެވެ.

22. އެހެންކަމުން، މި ނުކުތާއަކީ ހައިކޯޓުގެ ގަވާއިދުގެ 44 ވަނަ މާއްދާ އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޢަބްދުﷲ ޔޫސުފް ވ. މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް**[25] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެފައިވާ ނުކުތާއެއްކަމަށް ނުފެންނާތީ މި ނުކުތާ ބަލައިނުގަތުމަށް ފެނިއްޖެވެ.

23. އެހެންނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ބަހުސް އުފައްދަނީ ދައުލަތުން ޕަރ އިންކިއުރިއަމް ކަމަށް ވަކާލާތުކޮށް **[illegible] ވ. [illegible]**[26] ޤަޟިއްޔާ ހަވާލާދީ ފައިވާ [illegible] ކަމަށްވާތީ، ބަހުސްގެ ބޭނުމަށް އެ ޤަޟިއްޔާ ޕަރ އިންކިއުރިއަމް ކަމުގައި ދައުލަތުން ހުށަހެޅި [illegible] ނަޒަރު [illegible]، އެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނުކުތާ [illegible] އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަ ކުރަމެވެ.

24. މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް ތަބާވުމަކީ އެއްވެސް އިސްތިސްނާއެއްނެތި [illegible] [illegible] "ޕަރ އިންކިއުރިއަމް" ނިންމުމެއްނަމަ، [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ

---

[25] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/57

[26] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[illegible] [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible][27] ޤަޟިއްޔާގެ 51 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

> " [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ."

25. އެހެންކަމުން، މި [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

26. މި މައްސަލައިގައި **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސިރާޖު**[28] ޤަޟިއްޔާއާ [illegible] [illegible] އެއީ؛

26.1. **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސިރާޖު**[29] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible] އެ މާއްދާގައި

---

[27] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/15

[28] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[29] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

ބޭނުންކޮށްފައިވާ ފަރާތެއް އަމަލު ނުކޮށްފިނަމަ ނިކުންނާނެ ނަތީޖާއެއް ބޭނުންކޮށްފައި ނުވަނީސް އެޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެ ޤަވާޢިދުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާތީއާއި،

26.2 ޤާނޫނުން ދައުވާ ކުރުމަށް މުއްދަތު ތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި ވަނިކޮށް އެ މުއްދަތުގެ ތެރެއިން ދިޔުން މުއްދަތު ތަކެއް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ ކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

27. ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ފުރަތަމަ ކަމަށް ބަލާއިރު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް[30] ސުޕްރީމްކޯޓުގައި ސާބިތުކުރި، "ދަރި ކޯޓުން ދަށުވާ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެކަމަށް ބުނެ ނިންމާ މުއައްސަސާތަކުގައި، އެއީ އަދުލު ހަމަހަމަކަމާއި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް މުއައްސަސާތަކުން ހަމަޖެހިފައި ނުވަތަ ސަރުކާރު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ހާލަތުގައި، ދައުލަތުން ދެކެނީ ފަހަކުން ދައުވާ އުފުލުމަށްޓަކައި ހުރި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅިދާނެތޯ؟" މި ސުވާލަކަށް ޖަވާބު ހޯދުމުގައި އޭރުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދައުވާކުރުމާ އިންސާފަށް ހުޅުވިފައިވާކަން އެ ނިންމުމުން އެނގެއެވެ. އެގޮތުން، ޖިނާއީ ކުށުގެ ހަމަތައް ބޭނުންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ދިމާއިސްލާހުކޮށްފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އެގޮތުގެ. ޖިނާއީ ކުށުގެ ހަމަތައް ބޭނުންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ވާ ލިބިގަތުމުގައި އެ މާއްދާއަށް އަމަލު ކުރެވިދާނެ ނިކުންނާނެ ނަތީޖާއެއް ބޭނުންކޮށްފައިނުވާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ޖަވާބު ހޯދުން އެދިފައިވާ ސުވާލަކީ "...[31]ދަށުވާ އުފުލުމަށްޓަކައި ހުރި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅިދާނެތޯ؟" މި ސުވާލު ކަމަށް ވާނީ ޖިނާއީ ކުށުގެ ހަމަތައް ބޭނުންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާ (މުއްދަތު ބޭނުން ފާހުން)ގެ (ށ) ގައި " ވަކި ކަމެއް ކުރުމަށް ވަކި މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެކަމެއް ކުރުމަށްވާ އެކަމަކަށް އެކަށޭނެ އުޒުރެއްގައި، ތާރީޚު ފަސްކުރުމަށް

---

[30] ސުޕްރީމްކޯޓު ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[31] ދަރި ކޯޓުން ދަށުވާ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެކަމަށް ބުނެ ނިންމާ މުއައްސަސާތަކުގައި، އެއީ އަދުލު ހަމަހަމަކަމާއި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް މުއައްސަސާތަކުން ހަމަޖެހިފައި ނުވަތަ ސަރުކާރު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ހާލަތުގައި، ދައުލަތުން ދެކެނީ ފަހަކުން

ނުހިމެނޭ ގޮތުގައެވެ" މިފަދައިން އޮތުމުން، ނަތީޖާ ވަރަށް ސާފެވެ. އެއީ، ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ މުއްދަތު ފާއިތުވެފައެވެ.

28. ދެވަނަ ކަމަކީ، ޤާނޫނުން ދަޢުވާ ކުރުމަށް މުއްދަތު ތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި ވަނިކޮށް އެ މުއްދަތުގެ ތެރެއިން އިތުރު މުއްދަތުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައިވާނީ ކަމަށް ބުނެ ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާއަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް[32] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ބަޔާނު، އެ ޤަޟިއްޔާގެ 15 ވަނަ ޕެރެގްރާފުން 19 ވަނަ ޕެރެގްރާފާ ހަމައަށް، އެ ނިންމުމުގައި މި ނުކުތާއަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާފައިވާކަން އެނގެންއޮވެއެވެ.

29. އަނެއްކާވެސް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް[33] ގެ ޤަޟިއްޔާއަކީ ވަނީ [illegible] ނިންމުމެއް ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ވ. [illegible] [illegible][34] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ ސަބަބުތަކެއް ދަޢުވާތަކަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް[35] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްތޯ؟

30. [illegible] ކޯޓުން ދަޢުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި ބޭނުން ހިނގާ މަރުޙަލާތަކުގައި، އެއީ [illegible] [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ މަރުޙަލާއެއްކަމަށް ވީހިނދު، ކޯޓުން ދަޢުވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ

---

[32] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[33] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[34] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/15

[35] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

ހާލަތުގައި، ދައުލަތުން ދެވަނަ ފަހަރަށް ދައުވާ އުފުލިދާނެ މުއްދަތު ބުނެދީފައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިހާބު[36] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "ދެވަނަ ފަހަރަށް ދައުވާ އުފުލުމަށް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅަންޖެހޭ މުއްދަތު ކަނޑައެޅުމުގައި ފާރަވީ ކުށުގެ ބޮޑު ކަމަކަށް އަސަރުން ނުފޯރާނެވެ. ސަބަބަކީ، ޤާނޫނުގައި މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅާފައިނުވާތީ، ދެން އަމަލުކުރަންޖެހޭނީ ގޮތް ޤާނޫނުގެ ހަމަތަކުގެ ބަލައިގެން ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.
>
> އެ މާއްދާގެ ދަށުން ކަމެއް ކުރުމަށް ވަސީލަ ފުރުޞަތު ސަމާލުކަންދޭންޖެހޭނީ،
>
> (1) އެކަށީގެންވާ އަދުލުވެރިކަމާ ކަނޑައެޅިފައިވާކަން
>
> (2) ކަނޑައެޅުމުގައި އެއްވެސް ޝައްކު ވަސްވާހެއް ނުހިމެނޭކަން"

31. މި އުސޫލު މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރާއިރު، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-N-A/10 ޤަޟިއްޔާއިން، މައްސަލައިގެ ދައުވާ އަލުން ހުށަހަޅައިދިނުމަށް އެ ދައުވާއަކީ ސަރީޢަތް ހިނގާ ކޯޓުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ ދައުވާއުފުލުމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ 26 ޖޫން 2019 ގައެވެ. އެއަށްފަހު މައްސަލައިގެ ދައުވާ އަލުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ 15 ޑިސެންބަރު 2019 ގައި އެވެ. ދައުލަތުން ބުނެފައިވަނީ، ދައުވާ ހުށަހެޅުމަށް އެ މުއްދަތު ހޭދަވެފައިވަނީ ދައުވާގެ ލިޔެކިޔުންތަކުގެ އަސްލު [redacted] ކޯޓުގައި ހުރުމުގެ ސަބަބުން ކަމަށެވެ. މި ލިޔުންތައް ހޯދުމަށް އެ ކޯޓަށް ސިޓީ[37] ފޮނުވާފައިވަނީ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ނިމުނުތާ 03 މަސްދުވަސްފަހުން، 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2019 ގައެވެ. އަދި އެ ކޯޓުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ލިޔުންތައް ފޮނުވާފައިވާކަމަށް ބުނާ ސިޓީ ފޮނުވާފައިވަނީ ދައުލަތުން ސިޓީ ފޮނުވިތާ 02 މަސްދުވަސްފަހުން 19 ނޮވެންބަރު 2019 ގައެވެ. އަދި މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް ލިބުނުތާ 26 ދުވަސް ފަހުން، މައްސަލައިގެ ދައުވާ އުފުލާފައިވަނީ 15 ޑިސެންބަރު 2019 ގައި އެވެ. މި

---

[36] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[37] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (22 ސެޕްޓެމްބަރު 2019)

ޒާއިދުވެ ދިޔަ މުއްދަތު ޒާއިދުވެ ގޮސްފައިވަނީ މައްސަލައިގެ ލިއުންތައް ނުލިބިގެން ކަމަށް ދައުލަތުން ބުނި ނަމަވެސް، ލިއުންތައް ހޯދުމަށް އަދި 03 މަސްދުވަސް ހޭދަވެފައިވާއިރު އަދި އެ ލިއުންތައް ލިބުމުންވެސް އެތައް ދުވަހެއް ވޭތުވެފައިވާއިރު، އެ މުއްދަތު ހޭދަވީ ހަމަ ޝަރީޢަތުގައިވެސް މައްސަލައިގެ ލިއުންތައް ނުލިބިގެން ކަމަށް ޤަބޫލުކުރަން ދަތިވެއެވެ. އަދި ލިއުންތައް ހޯދުމަށް އަދި ދައުލަތުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވަނީ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސިރާޖު**[38] ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާފަދައިން އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިނެއްގައި އެއްވެސް [illegible] ލަސްވުމެއް [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެދީފައިނުވެއެވެ.

32. ދައުވާ ހުށަހަޅައި މައްސަލައިގައި އަނިޔާގެ [illegible] ކުޑަކުއްޖާގެ ޙައްޤު [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮތް އިރު، އެ ދައުވާ އުފުލުމަށް ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިނެއްގައި ދައުވާ އުފުލުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ.

33. ދެން ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވީ، މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ [illegible] ވަކި ގޮތެއް [illegible] ދިގު މުއްދަތެއް [illegible] އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތޯއެވެ؟ ނޫނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ކޯޓުން ދައުވާ [illegible] [illegible] ގޮތެއް [illegible] ލަސްވުމަކީ ދައުލަތުގެ މައްޗަށް [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. އަދި، މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ.

■ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

34. ދައުލަތުންވެސް ފާހަގަކުރި ފަދައިން މިއީ ހައްސާސް މައްސަލައެއްކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އިންސާފުގެ [illegible] [illegible] ގޮތް ނިންމަން [illegible] އޮތީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުތަކެވެ. އެ ޤާނޫނުތަކުގައި، ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނަމަ އިންސާފު ގެއްލިގެންނުދާނެކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ނިންމުން ފެންނަ ގޮތް

35. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން، ކޯޓުގެ [redacted] ނަންބަރު [redacted] ޝަރީޢަތުގެ ކޯޓުން ކުރިން ހުކުމްކޮށްފައިވާ ނިންމި ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭފަދަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިފިއެވެ.

ފަޟީލަތުލް ޤާޟީ ޢާއިޝާ ޝުޖޫންގެ ރައުޔު

36. މި މައްސަލައިގައި ފަޟީލަތުލް ޤާޟީ ޙުސައިން ޝަހީމްގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަޟީލަތުލް ޤާޟީ މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔު

37. މި މައްސަލައިގައި ފަޟީލަތުލް ޤާޟީ ޙުސައިން ޝަހީމްގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތައް އެހެން ހުރުމުން، [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ [illegible] ނިންމި ނިންމުން ބާޠިލު ކުރަން ތަނެއް ނެތްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާ

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް